

RONEN BERGMAN

**RIDICĂ-TE
ȘI
UCIDE PRIMUL**

ISTORIA SECRETĂ A ASASINATELOR PLANIFICATE
ALE ISRAELULUI

CUPRINS

<i>Notă asupra surselor</i>	11
<i>Prolog</i>	15
1 Prin sânge și foc	25
2 Se naște o lume secretă	48
3 Biroul pentru aranjat întâlniri cu Dumnezeu	72
4 Întregul comandament suprem, dintr-o singură lovitură	88
5 „De parcă ne cădea cerul în cap“	99
6 Un șir de catastrofe	130
7 „Lupta armată este singura cale de a elibera Palestina“	152
8 Meir Dagan și competențele sale	172
9 PLO se extinde la nivel internațional	190
10 „Nu am nicio problemă cu cei pe care i-am omorât“	212
11 „Identificarea greșită a unei ținte nu este un eșec. Este o eroare“ ..	240
12 Mândrie exagerată	255
13 Moartea din pasta de dinți	282
14 O haită de câini sălbatici	303
15 „Abu Nidal, Abu <i>Shmidal</i> “	332
16 Steagul negru	350
17 Lovitura Shin Bet	368
18 Apoi apăru o scânteie	391
19 Intifada	426
20 Nabucodonosor	448
21 Furtuna verde	473

22	Epoca dronei	497
23	Răzbunarea lui Mughniyeh	515
24	„Doar un întrerupător, oprit și pornit“	528
25	„Adu-ne capul lui Ayyash“	545
26	„Șiret ca un șarpe, naiv ca un copilăș“	569
27	Un nivel minim	595
28	Război dezlănțuit	615
29	„Mai mulți atentatori sinucigași decât veste explozive“	633
30	„Ținta a fost eliminată, dar operațiunea a eșuat“	656
31	Rebeliunea din Unitatea 8200	670
32	Culegem Anemone	684
33	Frontul radical	713
34	Uciderea lui Maurice	739
35	Succes tactic impresionant, eșec strategic dezastruos	767
	<i>Mulțumiri</i>	793
	<i>Bibliografie</i>	797
	<i>Index</i>	818

NOTĂ ASUPRA SURSELOR

STRUCTURILE ISRAELIENE DE INFORMAȚII își apără cu gelozie secretele. Opacitatea aproape totală este protejată de un melanj complex de legi și protocoale, cenzură militară strictă și intimidarea, interogarea și acuzarea jurnaliștilor și a surselor lor, dar și de o solidaritate și o loialitate firească printre angajații agențiilor de spionaj.

Toate privirile aruncate în spatele cortinei au fost, până azi, cel mult parțiale.

Cum este posibil atunci, poate întreba cineva pe bună dreptate, să fie scrisă o carte despre una dintre cele mai secrete organizații de pe pământ?

Eforturile de a convinge structurile israeliene de apărare¹ de a coopera la cercetarea pentru acest proiect nu au dus nicăieri. Cererile către structurile de informații de a urma legea și de a transfera documentele sale istorice la Arhiva de Stat și de a permite publicarea materialelor cu o vechime de cincizeci de ani sau mai mare au fost primite

¹ Arhiva IDF și a Ministerului Apărării (care o include și pe cea a AMAN) au permis accesul la doar un număr mic de dosare, iar în ele erau numai materiale provenite din presa liberă – cu alte cuvinte, documente originale relevante, zero. Shin Bet a fost de acord să trimită doar câteva tabele privitoare la atacuri teroriste și date despre anumiți teroriști, dar a refuzat să dezvăluie orice informație despre acțiunile sale. Mossad-ul nu menține vreun fel de relații cu presa. Eforturile de a obține cooperarea diviziei sale speciale de operațiuni, Cezareea, au eșuat de asemenea. Răspunzându-mi cererii pentru un interviu, istoricul unității, Y., mi-a spus: „Chiar dacă aș fi ultima persoană din structurile de informații care încă nu a ajuns la dumneata, nu aș colabora în vreun fel cu dumneata. Îl disprețuiesc pe acela care ți-a dat numărul meu de telefon, așa cum te disprețuiesc pe dumneata.“ (Schimb de mesaje text cu Y., 15 august 2015.)

cu o liniște mormântală. O petiție adresată Curții Supreme¹ pentru a da un ordin care să forțeze conformarea în fața legii a fost pusă în așteptare câțiva ani, beneficiind de complicitatea curții, și a avut ca rezultat nimic altceva decât un amendament la lege: prevederile referitoare la problemele considerate ca fiind secrete au fost extinse de la cincizeci la șaptezeci de ani, mai mult decât istoria statului.

Structurile de apărare nu au stat cu mâinile-n sân². Deja din 2010, înainte să fie măcar semnat contractul pentru această carte, a fost ținută o ședință specială în divizia operativă a Mossad, Cezareea, pentru a se discuta modalitățile de a-mi întrerupe cercetarea. Au fost trimise scrisori către toți foștii angajați Mossad, avertizându-i cu privire la acordarea de interviuri, și au existat unele întrevederi cu anumiți foști angajați considerați cei mai problematici. Spre sfârșitul anului 2011, șeful statului major al armatei israeliene, general-locotenentul Gabi Ashkenazi, a cerut Shin Bet să ia măsuri agresive împotriva autorului, afirmând că eu făcusem „spionaj într-o formă agravantă” prin faptul că aveam în posesie informații confidențiale aflate sub cheie și că foloseam „materiale ultrascrete pentru a mă discredită pe mine [pe Ashkenazi] personal”. De atunci s-au întreprins câteva acțiuni de către diverse organe pentru a opri publicarea cărții sau măcar a unor mari părți din ea.

Cenzura militară cere presei israeliene să adauge cuvintele „conform publicațiilor străine” oricând menționează acțiuni secrete atribuite serviciilor israeliene, mai ales asasinat planificate. Aceasta se

¹ Curtea Supremă [Bagatz] 4801/07, *Dr. Ronen Bergman și Yedioth Ahronoth vs. Biroul Prim-Ministrului, Directorul General al Ministerului Apărării, Mossad și Directorul Mossad, Shin Bet și Directorul Shin Bet, și Comisia de Energie Atomică.*

² Cercetarea a dus la descoperirea unor activități de spionaj din partea unor oameni apropiați de șeful statului major, față de ministrul apărării, Ehud Barak, care au fost descrise ulterior în cartea mea *Groapa* (scrisă împreună cu ziaristul Dan Margalit). Uri Misgav, „Fostul șef de stat-major Gabi Ashkenazi a presat Shin Bet să deschidă o investigație contra unui ziarist”, *Haaretz*, 29 noiembrie 2013. Richard Silverstein, „Șeful IDF l-a acuzat pe un ziarist de spionaj, fiindcă a expus corupția militară deșănțată”, *Tikun Olam*, 20 decembrie 2013, <https://www.richardsilverstein.com/2013/12/20/idf-chief-threatened-journalist-with-espionage-for-exposing-rampant-military-corruption/>.

face pentru a clarifica faptul că existența publicării nu constituie o recunoaștere oficială a responsabilității Israelului. Sub acest aspect, atunci, această carte trebuie luată drept o „publicație străină” al cărei conținut nu are vreo confirmare israeliană oficială.

Niciunul dintre miile de interviuri¹ pe care se bazează această carte – având ca surse de la lideri politici și șefi ai serviciilor până la agenți – nu a fost aprobat de structurile de apărare israeliene. Majoritatea surselor sunt identificate prin numele lor. Alții s-au temut în mod justificabil că ar putea fi descoperiți și sunt, de aceea, numiți prin inițiale sau porecle, pe lângă orice alte detalii am putut oferi despre ei, păstrându-le însă identitățile secrete.

Am folosit de asemenea mii de documente primite de la surse, toate fiind făcute cunoscute publicului pentru prima oară în această carte. Sursele mele nu au primit vreodată permisiunea de a scoate aceste documente de la locul lor de muncă și cu siguranță nu aveau permisiunea de a mi le da mie. Această carte este deci cât se poate de departe de orice istorie autorizată a serviciilor israeliene.

Așadar, de ce aceste surse au vorbit cu mine și mi-au livrat aceste documente? Fiecare a avut motivul său și, uneori, povestea din culise era mai puțin interesantă decât conținutul interviului efectiv. Este clar că unii politicieni și agenți – două profesii foarte pricepute la arta manipulării și mistificării – încercau să mă folosească drept canal de emisie pentru versiunea lor preferată a evenimentelor sau să modeleze istoria pentru a le conveni mai mult. Am încercat să anulez aceste încercări, verificând totul din cât mai multe surse scrise și orale, atât cât am putut.

Dar mi s-a părut că adesea era un alt motiv, care avea mult de-a face cu o contradicție israeliană: pe de o parte, aproape orice în țară, legat de informații și securitate națională, este considerat „ultrascret”. Pe de altă parte, toți vor să vorbească despre ce au făcut. Fapte pentru care oameni din alte țări s-ar putea rușina să le recunoască sunt în schimb o sursă de mândrie pentru israelieni, fiindcă sunt

¹ Cele mai multe dintre interviuri au fost luate după ce a început lucrul la carte, în 2010, iar un număr redus, ca parte a cercetării pentru alte proiecte, în cele două decenii precedente. Niciunul nu a fost recunoscut oficial.

considerate în mod colectiv a fi chestiuni imperative ale securității naționale, necesare pentru a proteja vieți israeliene amenințate, dacă nu chiar însăși existența țării aflate sub asediu.

După un timp, Mossad a reușit să îmi blocheze accesul la unele dintre sursele mele (în majoritatea cazurilor, doar după ce vorbisera deja cu mine). Mulți alții au murit la un timp după ce i-am cunoscut, majoritatea din cauze naturale. Astfel, relatările nemijlocite pe care acești bărbați și aceste femei le-au făcut pentru această carte – bărbați și femei care au fost martori și au participat la evenimente istorice importante – sunt de fapt singurele care există în afara seifurilor în care structurile de apărare își țin arhivele secrete.

În unele cazuri, ele sunt chiar singurele care există.

PROLOG

MEIR DAGAN, ȘEFUL Mossad, spion și asasin de legendă, intră în cameră, sprijinindu-se în baston.

Îl folosea încă de când fusese rănit de o mină pusă de teroriștii palestinieni cu care se lupta în Fâșia Gaza în anii 1970, de pe poziția unui tânăr ofițer de operațiuni speciale. Dagan, care știa câte ceva despre puterea miturilor și simbolurilor, era atent să nu neglezeze faptul că în baston se află ascunsă o armă cu tăiș, pe care o putea scoate cu o apăsare de buton.

Dagan era un bărbat scund și cu pielea atât de închisă, încât oamenii erau tot timpul surprinși să afle că avea origini poloneze; și avea și o burtă rotundă, care îi dădea o anume prestață. Cu această ocazie, purta o cămașă simplă cu gulerul deschis, pantaloni negri ușori și pantofi negri, și părea că nu ar fi acordat vreo atenție specială modului în care arăta. Avea ceva care exprima o încredere în sine directă și clară, și o charismă liniștită, uneori amenințătoare.

Sala de conferințe în care a intrat Dagan în acea după-amiază, în data de 8 ianuarie 2011, era în Academia Mossad, la nord de Tel Aviv. Pentru prima dată în istorie, șeful agenției de spionaj se întâlnea cu ziaristii, în inima uneia dintre cele mai bine păzite și mai secrete clădiri din Israel.

Lui Dagan nu-i plăcea presa. „Am ajuns la concluzia că este un monstru nesătul, îmi va spune mai târziu, așa că nu are vreun rost să mențin o relație cu ea.”¹ Totuși, cu trei zile înainte de întâlnire, eu și alți câțiva corespondenți primiserăm o invitație confidențială. Am

¹ Interviu cu Meir Dagan, 29 mai 2013

fost uimit. Timp de un întreg deceniu aruncasem cu critici dure în Mossad, în special în Dagan, enervându-l foarte tare.¹

Mossad a făcut tot posibilul să dea întregii afaceri o atmosferă de capă și spadă. Ni s-a spus să venim în parcare de la Cinema City, un complex de cinematografe nu departe de sediul Mossad, și să lăsăm totul în mașini, în afară de carnețele și ustensile de scris.

„Veți fi percheziționați cu atenție și vrem să evităm orice situație neplăcută“, ne-a spus escorta noastră. De acolo am fost duși, într-un autobuz cu geamuri fumurii, la sediul Mossad. Am trecut prin câteva porți acționate electric și pe lângă afișaje electronice care-i avertizau pe cei care intrau ce era permis și ce era interzis în interiorul perimetrului. A urmat apoi o scanare serioasă, cu detectoare de metale, pentru a se asigura că nu am adus cu noi echipament de înregistrare video sau audio. Am intrat în sala de conferințe, iar Dagan a apărut la câteva minute după noi, plimbându-se și gesticulând. Când a ajuns la mine, mi-a prins mâna o clipă și mi-a spus zâmbind: „Chiar sunteți un soi de bandit“.

Apoi s-a așezat. Era flancat de purtătorul de cuvânt al premierului Benjamin Netanyahu și de cenzorul militar principal, o femeie general de brigadă. (Mossad este o unitate care aparține de biroul prim-ministrului și, prin legea națională, orice articol despre activitatea sa este supus cenzurii.) Ambii oficiali credeau că Dagan organizase această întâlnire doar pentru a-și lua rămas-bun în mod oficial de la oamenii care lucraseră cu el și că nu va spune nimic de vre o oarecare însemnătate.

Greșeau. Surpriza a fost clară pe fața purtătorului de cuvânt al premierului, ai cărui ochi se tot măreau pe măsură ce Dagan continua să vorbească.

¹ Din cauza acestor articole publicate de mine, Dagan l-a determinat pe prim-ministrul Ehud Olmert să ordone Shin Bet desfășurarea unei cercetări cuprinzătoare de găsire a sursei scurgerilor de informații, inclusiv ascultarea telefoanelor șefilor diverselor divizii ale Mossad. Ca urmare a acestei investigații, Dagan l-a concediat pe adjunctul lui de atunci, pe care l-a acuzat de a fi lăsat să se scurgă informații, în ciuda negațiilor vehemente ale acestuia din urmă. Ronen Bergman, „Demitere în Înaltul Comandament Mossad“, *Yedioth Ahronoth*, 10 iulie 2007.

„Există unele avantaje să ai o rană la spate, zise Dagan în deschiderea discursului. Primești un certificat medical care confirmă că ai coloană vertebrală.“ Foarte repede, ne-am dat seama că aceasta nu era vreo glumiță, în timp ce Dagan s-a lansat într-un atac vehement la adresa prim-ministrului Israelului. Benjamin Netanyahu, a afirmat Dagan, se purta iresponsabil și, din motive pur egoiste, conducea țara spre dezastru. „Dacă cineva este ales, nu înseamnă că este și deștept“, a fost una dintre ironiile sale.

Era ultima zi din mandatul lui Dagan în postul de director al Mossad. Netanyahu îi arătase ușa deschisă și Dagan, al cărui vis de o viață fusese acela de a fi în fruntea spionilor Israelului, nu avea de gând să stea cu mâinile încrucișate. Criza acută de încredere dintre cei doi începuse în jurul a două chestiuni, și ambele erau strâns legate de arma preferată a lui Meir Dagan: asasinatul.

Cu opt ani înainte, Ariel Sharon îl numise pe Dagan în postul de la Mossad și îl însărcinase cu distrugerea proiectului iranian de producere a armelor nucleare, pe care ambii bărbați îl priveau drept o amenințare existențială la adresa Israelului. Dagan a acționat în câteva moduri pentru a-și îndeplini sarcina. Cel mai greu, dar și cel mai eficient, credea Dagan, era să-i identifice pe specialiștii-cheie iranieni în energie nucleară și în rachete, să-i localizeze și să-i scoată din joc. Mossad a indicat cincisprezece astfel de ținte, dintre care a eliminat șase, majoritatea când erau pe drumul spre locul de muncă, dimineața, prin folosirea de mine magnetice, atașate de mașina acestora de către un motociclist. În plus, un general al Corpului de Gardă Revoluționar Islamic, responsabil cu proiectul nuclear, a fost aruncat în aer în sediul său, împreună cu șaptesprezece dintre oamenii lui.

Aceste operațiuni, și multe altele, au fost toate încununat de succes, dar Netanyahu și ministrul apărării, Ehud Barak, au început să simtă că utilitatea lor era în scădere. Au hotărât că măsurile clandestine nu mai puteau să întârzie în mod eficient proiectul nuclear iranian și că doar un bombardament aerian masiv asupra instalațiilor nucleare din Teheran ar opri, în mod efectiv, progresul pe care Iranul îl făcea pe calea obținerii unor astfel de arme.

Dagan s-a opus vehement acestei idei, care era total împotriva crezului său: că războiul deschis trebuia dus doar atunci când „cuțitul era la gât” sau ca ultimă soluție, în situațiile în care nu mai era altă variantă. Tot restul putea și trebuia să fie derulat prin mijloace clandestine.

„Asasinatele, a spus el, au efect asupra moralului, dar și un efect practic. Nu cred că erau mulți care ar fi putut să-l înlocuiască pe Napoleon sau pe un președinte ca Roosevelt sau pe un prim-ministru ca Churchill. Aspectul personal cu siguranță joacă un rol. Este adevărat că oricine poate fi înlocuit, dar este o diferență între un înlocuitor plin de curaj și un personaj fără viață.”

Mai mult de-atât, folosirea asasinatelor, în viziunea lui Dagan, „este cu mult mai morală” decât un război la scară mare. Neutralizarea câtorva personaje importante este de ajuns ca să facă inutilă cea de-a doua variantă și să salveze viețile a numeroși soldați și civili de ambele părți. Un atac de mare amploare asupra Iranului ar duce la un conflict pe scară largă în Orientul Mijlociu și, chiar și atunci, este posibil să nu creeze suficiente daune instalațiilor iraniene.

În sfârșit, din punctul de vedere al lui Dagan, dacă Israelul ar începe un război cu Iranul, ar însemna o incriminare a întregii sale cariere. Cărțile de istorie ar arăta că nu și-a îndeplinit sarcina pe care i-a dat-o Sharon: să pună capăt evoluției nucleare iraniene folosind metode sub acoperire, fără a recurge la un atac pe față.

Opoziția lui Dagan și marea presiune similară din partea conducătorilor armatei și serviciilor de informații au forțat amânarea repetată a atacului asupra Iranului. Dagan chiar l-a informat pe directorul CIA, Leon Panetta, despre planul israelian (prim-ministrul spunea că a făcut acest lucru fără permisiune) și, peste puțină vreme, președintele Obama îl avertiza, la rândul său, pe Netanyahu să nu atace.

Tensiunea dintre cei doi s-a intensificat în 2010, la șapte ani după ce Dagan își ocupase postul.¹ Dagan trimisese o echipă de comando de douăzeci și șapte de agenți Mossad în Dubai, pentru a-l elimina pe unul dintre înalții comandanți ai grupului terorist

¹ Interviu cu „Eldy”, iunie 2014, și cu „Nietzsche”, iulie 2007

palestinian Hamas. Și-au făcut treaba: asasinii l-au injectat cu un drog paralizant în camera lui de hotel și au părăsit țara înainte ca trupul acestuia să fie descoperit.

Dar, la foarte puțină vreme după plecarea lor, din cauza multor greșeli făcute – au uitat să ia în considerare numeroasele camere de supraveghere din Dubai; au folosit aceleași pașapoarte pe care agenții le utilizaseră anterior, când intraseră în Dubai pentru a urmări ținta; și un cod telefonic pe care poliția locală l-a descifrat fără probleme – întreaga lume vedea în curând filmări video cu fețele lor și o descriere completă a acțiunilor lor. Descoperirea că era o operațiune a Mossad a produs considerabile daune operaționale agenției, laolaltă cu niște complicații profunde pentru Israel, care fusese prins din nou folosind pașapoarte false ale statelor occidentale prietene, pentru agenții săi. „Dar mi-ați spus că va fi ușor și simplu, că riscul de a ieși ceva greșit era aproape de zero”, l-a aruncat Netanyahu în față lui Dagan, ordonându-i să suspende, până la noi ordine, multe dintre asasinatele plănuite aflate în așteptare, dar și alte operațiuni.

Confruntarea dintre Dagan și Netanyahu a devenit din ce în ce mai acută, până când Netanyahu (conform variantei sale) a decis să nu-i mai prelungească mandatul lui Dagan; sau, conform lui Dagan, „pur și simplu m-am săturat de el și m-am hotărât să mă retrag”.

La acea întâlnire de la Academia Mossad și în niște interviuri ulterioare pentru această carte, Dagan a dovedit o încredere solidă că Mossad, sub conducerea lui, ar fi fost în stare să-i oprească pe iranieni să producă arme nucleare, folosindu-se de asasinate și alte operațiuni punctuale – de exemplu, colaborarea cu Statele Unite pentru a-i împiedica pe iranieni să importe piese vitale, pe care nu le puteau fabrica ei, pentru proiectul lor nuclear. „Dacă reușim să împiedicăm Iranul să obțină unele componente, aceasta le-ar afecta serios proiectul. Într-o mașină sunt în medie 25 000 de piese. Imaginați-vă dacă 100 dintre ele lipsesc. Ar fi foarte greu să funcționeze.”

„Pe de altă parte, adăugă Dagan cu un zâmbet, întorcându-se la modul său preferat de acțiune, câteodată este mult mai eficient să omori șoferul, și asta este.”

DINTRE TOATE MIJLOACELE pe care democrațiile le folosesc pentru a-și proteja securitatea, niciunul nu este mai riscant și mai controversat decât „omorârea șoferului” – asasinatul. Unii îi spun în mod eufemistic „lichidare”. Comunitatea agenților secreți din America folosește, din motive legale, sintagma „omoruri țintite”. În practică, acești termeni duc la același lucru – salvarea vieților oamenilor pe care ținta intenționează să-i lichideze, evitarea unui act periculos pe care aceasta este pe cale să-l comită și, câteodată, înlăturarea unui lider, pentru a schimba cursul istoriei.

Folosirea asasinatelor de către un stat ridică două mari dileme. Prima: este eficient? Poate eliminarea unui individ sau a unui număr de indivizi să facă lumea un loc mai bun în care să trăiești? A doua: este justificat moral și legal? Este legitim, etic și juridic pentru o țară să ia în mod premeditat viața unui om, pentru a-și apăra propriii cetățeni?

Această carte se ocupă în principal cu asasinatele și uciderile plănuite și duse la îndeplinire de către Mossad și alte unități ale guvernului israelian, și în timp de pace, și în timp de război – dar, în primele capitole, și de milițiile clandestine din perioada premergătoare formării statului și de organizațiile care urmau a deveni armata și serviciile de informații ale Israelului, după ce acesta a fost creat.

De la al Doilea Război Mondial, Israelul a asasinat mai mulți oameni decât oricare altă țară din lumea occidentală. De nenumărate ori, liderii lui au analizat care ar fi cea mai bună cale de a-și apăra securitatea națională și, dintre toate opțiunile, au hotărât de mai multe ori să folosească operațiuni clandestine, cu asasinatul ca metodă de lucru. Aceasta, credeau ei, va rezolva probleme dificile cu care se confrunta statul și uneori va schimba cursul istoriei. În multe cazuri, liderii Israelului chiar au hotărât că, pentru a elimina ținta aleasă, este moral și legal să pună în pericol viețile unor civili nevinovați care s-ar întâmpla să se afle în bătaia focului. Rănirea acestor oameni, credeau ei, era un rău necesar.

Cifrele vorbesc de la sine.¹ Până la începutul celei de-a Doua Intifade palestiniene, în septembrie 2000, când Israelul a început să

¹ Aceste numere se referă la toate operațiunile de asasinat despre care s-au adunat informații în cadrul cercetării pentru această carte, cele mai multe fiind

răspundă atacurilor sinucigașe prin folosirea zilnică a dronelor purtătoare de armament letal, statul înfăptuise deja circa 500 de operațiuni de eliminare a unor ținte. În timpul acestora, cel puțin 1 000 de oameni au fost uciși, civili și combatanți deopotrivă. În a Doua Intifadă¹, Israelul a condus încă aproximativ 1 000 de alte operațiuni, dintre care 168 au reușit. De atunci și până la momentul scrierii acestei cărți, Israelul a condus alte circa 800 de operațiuni de asasinat, aproape toate fiind parte a războiului împotriva Hamas în Fâșia Gaza, în 2008, 2012 și 2014, sau operațiuni Mossad în Orientul Mijlociu, împotriva unor ținte palestiniene, siriene și iraniene. Drept comparație, în timpul mandatului de președinte al lui George W. Bush, Statele Unite ale Americii au efectuat 48 de operațiuni de asasinat, conform unei estimări, iar sub președintele Barack Obama au fost 353 de astfel de atacuri.²

menționate între paginile ei. Totuși, calcularea cifrelor este o chestiune complexă, fiindcă uneori ținta unei operațiuni este una mixtă – și clădiri (adesea incluzând spațiul adiacent), și anumite persoane. Numărul de aici include acțiunile Frontului de Eliberare a Libanului de Străini, o organizație teroristă gestionată de Israel în Liban, în anii 1980-1983, care a atacat pe cont propriu numeroși membri PLO și civili palestinieni, la fel și nereușita Operațiune *Peștele Sărat*, care urmărea asasinarea lui Arafat și care a costat viețile multor civili. Fiindcă există mult material incuștat în scurtele structuri de informații și care nu poate fi accesat, estimarea de aici este una precaută. Cifrele reale sunt probabil semnificativ mai mari.

¹ Barse din Shin Bet spun că, în timpul celei de-a Doua Intifade, pentru fiecare operațiune de asasinat reușită, erau între cinci și șapte atentate eșuate asupra aceleiași ținte. Unele dintre acestea erau anulate înainte să se tragă, în timp ce unele eșuau fiindcă racheta era deviată când se observau civili în zona țintei, iar altele, fiindcă ținta era ratată. În timpul Operațiunii *Păsări de Pradă*, care a inițiat ostilitățile dintre Israel și Hamas din Gaza, în 2008, încercând să semene „șoc și groază” în Fâșie, au fost mai mult de o mie de misiuni de bombardament, unele îndreptate împotriva unor persoane, altele împotriva unor clădiri și depozite. Interviuri cu Ehud Barak, 1 iulie 2013, Yoav Galant, 1 iunie 2011 și „Amazonas”, iunie 2017.

² Într-un interviu cu autorul (12 iunie 2016), Tim Weiner, autorul cărții *Legacy of Ashes*, o istorie demnă de încredere a CIA, spunea că nicio tentativă de asasinat asupra unor lideri politici, cum ar fi Fidel Castro al Cubei, nu a reușit. Mai mult decât atât, toate aceste tentative s-au oprit după asasinarea lui John F. Kennedy. Totuși, Weiner a mai spus și că CIA a continuat ulterior să fie implicată în livrarea de informații și de asistență operativă interpușilor SUA din întreaga lume și că